

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΛΑΤΙΑΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΟΛΙΟΠΟΥΛΟΣ

50 Κανόνες Στρατηγικής στις Ελληνοτουρκικές Σχέσεις

και Απαντήσεις
σε 20 Κρίσιμες
Ερωτήσεις

ΔΙΑΥΛΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πίνακας χαρτών	11
Πίνακας ακρωνυμίων	12
Γιατί γράψαμε αυτό το βιβλίο	13

ΜΕΡΟΣ 1

50 ΚΑΝΟΝΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

ΣΤΙΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ	15
Κανόνας 1: Η στρατηγική είναι αναλλοίωτη και οικουμενική	17
Κανόνας 2: Η στρατηγική μπορεί να κάνει τη διαφορά ανάμεσα στη νίκη και στην ήττα	18
Κανόνας 3: Δεν υπάρχουν τυφλοσούρτες στη στρατηγική	19
Κανόνας 4: Ο παράγοντας χρόνος επενεργεί σε όλα τα επίπεδα της στρατηγικής	20
Κανόνας 5: Η στρατηγική έχει όρια: κάποια στρατηγικά προβλήματα είναι άλυτα	21
Κανόνας 6: Μη βασίζεσαι στο ότι ο εχθρός δεν θα έρθει, αλλά στο ότι αν έρθει είσαι έτοιμος να τον αντιμετωπίσεις	22
Κανόνας 7: Να στηρίζεσαι στις δικές σου δυνάμεις όσο περισσότερο μπορείς	23
Κανόνας 8: Ο πόλεμος δοκιμάζει όλη την οργάνωσή σου	24
Κανόνας 9: Η ηγεσία είναι πολλαπλασιαστής ισχύος – αλλά και διαιρέτης	25
Κανόνας 10: Βραχυπρόθεσμα παίξε τα ατού σου, μακροπρόθεσμα εξάλειψε τις αδυναμίες σου	26
Κανόνας 11: Οι άνθρωποι δεν περπατάνε στον αέρα: η γεωγραφία στήνει το στρατηγικό σκηνικό	27
Κανόνας 12: Το ιδεολογικό και το κοινωνικό περιβάλλον είναι τουλάχιστον εξίσου σημαντικά με το φυσικό περιβάλλον	28
Κανόνας 13: Το «πώς» οριοθετεί το «τι»: η τεχνολογία επηρεάζει τη στρατηγική	29
Κανόνας 14: Οι πληροφορίες είναι τα μάτια και τα αυτιά των στρατηγικών παικτών	30

Κανόνας 15: Βοήθησε τον εαυτό σου: διαμόρφωσε το περιβάλλον	31
Κανόνας 16: Τι θέλεις να πετύχεις;.....	32
Κανόνας 17: Σε παίρνει;	33
Κανόνας 18: Η σύγκρουση δεν γίνεται μόνο με βίαια μέσα.....	34
Κανόνας 19: Πόλεμος και ειρήνη συχνά συνυπάρχουν.....	35
Κανόνας 20: Και ο αντίπαλος έχει στρατηγική	36
Κανόνας 21: Η στρατηγική πρέπει να προβλέπει και να προσαρμόζεται.....	37
Κανόνας 22: Μην κατευνάζεις τους (περίπου) ίσους σου	38
Κανόνας 23: Η δύναμη μειώνεται όσο απομακρύνεται από την πηγή της.....	39
Κανόνας 24: Μάθε να διαχειρίζεσαι τις κρίσεις.....	40
Κανόνας 25: Οι συμμαχίες μπορεί να σε σώσουν – μπορεί και να σε παγιδεύσουν	41
Κανόνας 26: Το πώς σε βλέπουν οι άλλοι είναι, βραχυπρόθεσμα τουλάχιστον, πιο σημαντικό από αυτό που πραγματικά είσαι.....	42
Κανόνας 27: Η σωφροσύνη είναι ίσως η ύψιστη στρατηγική αρετή....	43
Κανόνας 28: Το εσωτερικό σου μέτωπο είναι ο ακρογωνιαίος λίθος της στρατηγικής σου.....	44
Κανόνας 29: Να είσαι μυλόπετρα και ο αντίπαλος να είναι αυγό.....	45
Κανόνας 30: Η οικονομία είναι η βάση της στρατηγικής.....	46
Κανόνας 31: Όλοι οι πόλεμοι πρέπει να τελειώνουν, και καλό είναι να έχεις υπολογίσει πώς.....	47
Κανόνας 32: Επίλεξε τον τόπο, τον χρόνο και τον τρόπο της σύγκρουσης	48
Κανόνας 33: Βάζε τους άλλους να κάνουν τη βρώμικη δουλειά.....	49
Κανόνας 34: Ο αντίπαλος δεν είναι πάντα ορθολογικός – ή έτσι νομίζουμε εμείς	50
Κανόνας 35: Μετάτρεψε τον εχθρό σε φίλο: βρες το κοινό συμφέρον όπου αυτό υπάρχει	51
Κανόνας 36: Συγκέντρωσε δύναμη και προσπάθεια εκεί που είναι σημαντικό, εξοικονόμησε δύναμη και προσπάθεια εκεί που δεν είναι....	52
Κανόνας 37: Ποιος είναι υπεύθυνος εδώ; Ενότητα διοίκησης και προσπάθειας.....	53

Κανόνας 38: Τίποτα δεν θα γίνει όπως το έχεις προσχεδιάσει.....	54
Κανόνας 39: Αυτός που δεν διακινδυνεύει τίποτα διακινδυνεύει τα πάντα	55
Κανόνας 40: Ο πόλεμος παίρνει χίλιες μορφές – μην τον θεωρήσεις ως κάτι που δεν είναι	56
Κανόνας 41: Όλα κρίνονται με μάχη – ακόμα κι αν αυτή δεν γίνει	57
Κανόνας 42: Η Στρατηγική είναι μία, αλλά οι στρατηγικές είναι πολλές.....	58
Κανόνας 43: Οι διαδοχικές τακτικές νίκες μπορεί να οδηγήσουν σε στρατηγική επικράτηση – αλλά μπορεί και όχι.....	59
Κανόνας 44: Όλη η στρατηγική βασίζεται στην παραπλάνηση και παιδί της παραπλάνησης είναι ο αιφνιδιασμός.....	60
Κανόνας 45: Όταν είσαι ισχυρότερος, να νικάς. Όταν είσαι ασθενέστερος, να μη νικιέσαι.....	61
Κανόνας 46: Η φυσική καταστροφή και ο ψυχολογικός έλεγχος είναι οι δύο πόλοι της νίκης.....	62
Κανόνας 47: Το ηθικό κάνει θαύματα, αλλά μακροπρόθεσμα η ύλη επιβάλλει τη λογική της	63
Κανόνας 48: Χωρίς επιμελητεία δεν έχεις στρατηγική.....	64
Κανόνας 49: Η επιτυχία γεννά την επιτυχία: μάθε να εκμεταλλεύεσαι το φαινόμενο της χιονοστιβάδας.....	65
Κανόνας 50: Ο μαραθωνοδρόμος κερδίζει τον σπρίντερ: η σημασία της στρατηγικής ανθεκτικότητας	66

ΜΕΡΟΣ 2

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ 20 ΚΡΙΣΙΜΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ.....	67
Ερώτηση 1: Σε τι συνίσταται η τουρκική απειλή;	69
Ερώτηση 2: Ποιος τρίτος παράγοντας μπορεί να παίζει καθοριστικό ρόλο στα ελληνοτουρκικά;.....	77
Ερώτηση 3: Μας συμφέρει μια φιλοδυτική ή μια αντιδυτική Τουρκία;	82
Ερώτηση 4: Μας συμφέρει μια ανεπτυγμένη ή μια υπανάπτυκτη Τουρκία;	86
Ερώτηση 5: Ποιος είναι ο γεωπολιτικός προσανατολισμός της Ελλάδας;	90

Ερώτηση 6: Ποιος είναι ο γεωπολιτικός προσανατολισμός της Τουρκίας;	94
Ερώτηση 7: Θέλει η Τουρκία να αναβιώσει την Οθωμανική Αυτοκρατορία;	102
Ερώτηση 8: Τι λύση θέλουμε στην Κύπρο;	113
Ερώτηση 9: Ποιος θα ξεκινήσει τον πόλεμο;	117
Ερώτηση 10: Ποια είναι η φύση της τουρκικής υβριδικής απειλής; ..	120
Ερώτηση 11: Ποιο θα είναι το κύριο συστατικό της νίκης σε τυχόν ελληνοτουρκικό πόλεμο;.....	124
Ερώτηση 12: Τι θα κάνουν οι ΗΠΑ σε τυχόν ελληνοτουρκικό πόλεμο;.....	128
Ερώτηση 13: Ποια είναι η λογική των ελληνικών εξοπλιστικών προγραμμάτων;.....	133
Ερώτηση 14: Ποια είναι η λογική της τουρκικής πυρηνικής στρατηγικής;	136
Ερώτηση 15: Ποια είναι η σημασία της βάσης της Αλεξανδρούπολης;.....	140
Ερώτηση 16: Πώς θα ενισχύσουμε τη στρατηγική μας ανθεκτικότητα;.....	143
Ερώτηση 17: Πώς θα βελτιώσουμε τη στρατηγική μας επικοινωνία;	147
Ερώτηση 18: Τι ρόλο παίζει το διεθνές δίκαιο στα ελληνοτουρκικά;	152
Ερώτηση 19: Σύμπραξη, προληπτικός πόλεμος ή εξισορρόπηση της Τουρκίας;	157
Ερώτηση 20: Τι κάνουμε μακροπρόθεσμα αν οι σημερινές τάσεις συνεχιστούν ή χειροτερεύσουν;	161
Παράρτημα: 16 χρήσιμοι χάρτες για τα ελληνοτουρκικά.....	167
Ευρετήριο Ονομάτων.....	185

ΠΙΝΑΚΑΣ ΧΑΡΤΩΝ

ΧΑΡΤΗΣ	ΣΕΛ.
Η τουρκική γαλάζια πατρίδα	72
Χώρες όπου η Τουρκία έχει στρατιωτική παρουσία	75
Γεωπολιτική αμφιταλάντευση της Τουρκίας	95
Η Τουρκία ως ενεργειακός κόμβος	98
Νέος δρόμος του μεταξιού (Belt and Road Initiative)	100
Τουρκία: η νεο-οθωμανική νοσταλγία	106
Οργανισμός τουρκογενών κρατών	111
ΧΑΡΤΗΣ 1 – 1923: Παραίτηση της Τουρκίας από κάθε τίτλο κυριαρχίας επί των νήσων που βρίσκονται πέραν των τριών μιλίων από τις ακτές της Ασίας	169
ΧΑΡΤΗΣ 2 – 1972: Χωρικά ύδατα Ελλάδας & Τουρκίας	170
ΧΑΡΤΗΣ 3 – 1973: Δημοσίευση αδειών ΤΡΑΟ σε Β. Αιγαίο	171
ΧΑΡΤΗΣ 4 – 1974: Δημοσίευση νέων αδειών ΤΡΑΟ σε Αιγαίο και μεταξύ Ρόδου και συμπλέγματος Καστελλορίζου	172
ΧΑΡΤΗΣ 5 – Δημοσίευση τουρκικού Κανονισμού Έρευνας και Διάσωσης (SAR), ο οποίος ορίζει περιοχή ευθύνης που καλύπτει το μισό Αιγαίο	173
ΧΑΡΤΗΣ 6 – 1996: Τουρκική θεωρία περί ύπαρξης νήσων ακαθορίστου κυριαρχίας (“γκρίζες ζώνες”)	174
ΧΑΡΤΗΣ 7 – 2009, 2012: Δημοσίευση αδειών ΤΡΑΟ νοτίως συμπλέγματος Καστελλορίζου & νοτίως/νοτιοανατολικά Ρόδου	175
ΧΑΡΤΗΣ 8 – 2019: Η “Γαλάζια Πατρίδα” ως επίσημο δόγμα της Τουρκίας	176
ΧΑΡΤΗΣ 9 – 2019: Ανακοίνωση στον ΟΗΕ της διεκδικούμενης τουρκικής υφαλοκρηπίδας ως τον 28ο μεσημβρινό - Υπογραφή τουρκολιβικού Μνημονίου	177
ΧΑΡΤΗΣ 10 – 2020: Κατάθεση στον ΟΗΕ χάρτη με τα διεκδικούμενα όρια τουρκικής υφαλοκρηπίδας στην Ανατολική Μεσόγειο	178
ΧΑΡΤΗΣ 11 – 2020: Δημοσίευση αιτήσεων στην ΤΡΑΟ για άδεια εξερεύνησης υδρογονανθράκων στην περιοχή τουρκολιβικού Μνημονίου	179
ΧΑΡΤΗΣ 12 – 2020: Επέκταση της διεκδικούμενης τουρκικής περιοχής ευθύνης για Έρευνα & Διάσωση	180
ΧΑΡΤΗΣ 13 – Μέση γραμμή σημείων βάσης που ορίζονται στο τουρκολιβικό Μνημόνιο	181
ΧΑΡΤΗΣ 14 – 2021: Τα σύμφωνα με την τουρκική θεωρία αποστρατιωτικοποιημένα ελληνικά νησιά	182
ΧΑΡΤΗΣ 15 – Συνολική αποτύπωση των τουρκικών διεκδικήσεων σήμερα (2022)	183
ΧΑΡΤΗΣ 16 – Συγκριτική αποτύπωση των τουρκικών διεκδικήσεων/βλέψεων 1972- 2022	184

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΚΡΩΝΥΜΙΩΝ

ΑΚΡΩΝΥΜΙΟ	ΠΛΗΡΗΣ ΟΡΟΣ
ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
ΑΟΖ	Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη
ΓΓΗΕ	Γενικός Γραμματέας Ηνωμένων Εθνών
ΓΕΕΘΑ	Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας
ΓΕΝ	Γενικό Επιτελείο Ναυτικού
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΣΣΔ	Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών
ΗΕ	Ηνωμένα Έθνη
ΗΠΑ	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
ΜΜΕ	Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΠΓΔΜ	Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία Μακεδονίας
ΑΚΡ	Adalet ve Kalkinma Partisi (Κόμμα Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης)
CNN	Cable News Network
COSCO	China Ocean Shipping Company
FSRU	Floating Storage Regasification Unit
G20	Group of Twenty (Η ομάδα των είκοσι ισχυρότερων οικονομιών)
ICAO	International Civil Aviation Organisation
IMO	International Maritime Organisation
LNG	Liquified Natural Gas
NATO	North Atlantic Treaty Organisation
SARS	Severe Acute Respiratory Syndrome
ΤΡΑΟ	Turkish Petroleum (Τουρκική κρατική εταιρεία πετρελαίου)

Γιατί γράψαμε αυτό το βιβλίο

Στο βιβλίο μας *Η Τέχνη της Στρατηγικής* (Αθήνα: Διάυλος, 2021), προσπαθήσαμε να συμπυκνώσουμε την ουσία της στρατηγικής σε πενήντα κανόνες, χρησιμοποιώντας παραδείγματα από τον πόλεμο, τη διπλωματία, την εσωτερική πολιτική, τις επιχειρήσεις, τον αθλητισμό και την καθημερινή ζωή. Στο παρόν πόνημα, κατ' αρχάς θα προσπαθήσουμε να δούμε πώς αυτοί οι κανόνες εφαρμόζονται στις ελληνοτουρκικές σχέσεις. Κατ' αυτόν τον τρόπο, φιλοδοξούμε αφενός να παρουσιάσουμε συνοπτικά το «λογισμικό» της στρατηγικής, αφετέρου να αναλύσουμε στρατηγικά την ελληνοτουρκική αντιπαράθεση.

Πέραν τούτου όμως, έπειτα από πολλές δεκαετίες μελέτης των ελληνοτουρκικών σχέσεων, θελήσαμε να αφήσουμε και μια συνολική παρακαταθήκη γι' αυτό το ζήτημα. Συνεπώς, με τη μορφή απαντήσεων σε είκοσι ερωτήσεις, καταγράψαμε τις σκέψεις μας πάνω σε θεμελιώδη ζητήματα των ελληνοτουρκικών σχέσεων. Κάποιες από αυτές τις σκέψεις έχουν διατυπωθεί σε παλαιότερα ή πιο πρόσφατα κείμενα και μέχρι στιγμής έχουν δικαιωθεί πλήρως. Οι περισσότερες όμως δημοσιεύονται για πρώτη φορά εδώ.

Αφήνοντας αυτή την παρακαταθήκη για τα ελληνοτουρκικά, φιλοδοξούμε να απευθυνθούμε σε όσο το δυνατόν ευρύτερο κοινό. Δεν μας ενδιέφερε να γράψουμε ένα ακόμη ακαδημαϊκό σύγγραμμα, γι' αυτό και αποφύγαμε τελείως τις υποσημειώσεις και ως επί το πλείστον την ακαδημαϊκή ορολογία. Το κείμενό μας μπορούν να το διαβάσουν όσοι και όσες ενδιαφέρονται για τα κοινά και διαβάζουν εφημερίδες. Οι διάφοροι Κανόνες και Ερωτήσεις συχνά διασυνδέονται μεταξύ τους, γι' αυτό και συχνά παραπέμπουμε τους αναγνώστες σε προηγούμενους ή επόμενους Κανόνες και Ερω-

τήσεις. Θα βοηθούσε ιδιαίτερα τους αναγνώστες να μην διαβάσουν το βιβλίο μόνο «οριζόντια» (δηλαδή κατά σειρά το κάθε κεφάλαιο) αλλά και «κάθετα», ανατρέχοντας στις σχετικές παραπομπές σε άλλους Κανόνες και άλλες Ερωτήσεις.

Θέλουμε να ευχαριστήσουμε τον Διονύση Νασόπουλο, αρχισυντάκτη της εφημερίδας *Τα Νέα*, που μας ζήτησε να εφαρμόσουμε στην ελληνοτουρκική αντιπαράθεση τους πενήντα κανόνες της *Τέχνης της Στρατηγικής*. Το ανά χείρας βιβλίο δεν θα είχε ίσως γραφτεί χωρίς την προτροπή και την επιμονή του Διονύση. Θέλουμε επίσης να ευχαριστήσουμε τη Μαρία Αλεξία Πλατιά για τον σχεδιασμό του εξωφύλλου, τον εκδότη Μανόλη Δεληγιαννάκη που με την ομάδα των Εκδόσεων Δίαυλος επιμελήθηκε το βιβλίο, και την Ελένη Κωστοπούλου που επιμελήθηκε τους χάρτες. Οι χάρτες στο Παράρτημα αυτού του βιβλίου έχουν σχεδιαστεί και υπομνηματιστεί από το Ελληνικό Υπουργείο Εξωτερικών και είναι αναρτημένοι στην ιστοσελίδα του από τις 9 Ιουνίου 2022. Τέλος, η Βίκυ και η Κατερίνα ήταν πάντα εκεί όποτε χρειάστηκε.

Το βιβλίο αφιερώνεται στις κόρες μας Μαρία Αλεξία Πλατιά και Λήδα Κολιοπούλου, η γενιά των οποίων θα κληθεί τις επόμενες δεκαετίες να αντιμετωπίσει την Τουρκία. Ελπίζουμε η γενιά εκείνη να το κάνει καλύτερα από ό,τι το έκανε η δική μας γενιά.

Αθανάσιος Γ. Πλατιάς
Ροδόπολη, Ιούνιος 2023

Κωνσταντίνος Κολιόπουλος
Μεταμόρφωση, Ιούνιος 2023